

Medlemmene i kontrollutvalget i Bø kommune
Ordføreren
KomRev NORD v/oppdragsansvarlig revisor
KomRev NORD v/oppdragsansvarlig forvaltningsrevisorer

Deres ref.:
Vår ref.: 41/23/430.5.1/KRJ

Saksbeh.: Knut Roar Johansen
E-postadr.: Knut@k-sek.no

Telefon: 95 10 90 02
Dato: 24.11.2023

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET I BØ KOMMUNE

Det innkalles til møte.

Møtested: **Rådhuset, Kommunestyresal**
Møtedato: **04.12.2023**
Tid: **Kl. 12.00**

Vedlagt følger sakliste og saksdokumenter.

Av hensyn til innkalling av varamedlemmer ber vi om at eventuelle forfall meldes til K-Sekretariatet i god tid før møtet. Som gyldig forfall regnes tjenestereiser, spesielle arbeidsforhold, sykdom og vektige velferdsgrunner.

Regnskapsrevisor Helga M. Arntsen møter på Teams i sak 25/23 og 26/23 kl. 12.15
Forvaltningsrevisor Knut Teppan Vik møter på Teams i sak 27/23 kl. 13.30

Enkelte saker kan bli ført for lukkede dører, jf. kommunelovens § 11-5. Det vises til saklisten for nærmere informasjon.

Med vennlig hilsen

Knut Roar Johansen
Seniorrådgiver

Kopi: Kommunedirektør
Varamedlemmer (NB! møter kun ved særskilt innkalling)

Postadresse:	Hovedkontor:	Avdelingskontor:	Avdelingskontor:	Avdelingskontor:	Avdelingskontor:
K-Sekretariatet IKS	Fylkeshuset	Postmottak	Ringv. 1	Rådhuset	Fylkeshuset
Postboks 6600	TROMSØ	9479 HARSTAD	9300 FINNSNES	8305 SVOLVÆR	8048 BODØ
9296 TROMSØ	Tlf. 45 96 04 75	Tlf. 48 03 83 83	Tlf. 91 35 19 94	Tlf. 95 10 90 02	Tlf. 91 36 09 38
www.k-sek.no	Tlf. 91 69 18 42				
	Org.nr. 988 064 920				

SAKLISTE

UTVALG: KONTROLLUTVALGET I BØ KOMMUNE
MØTEDATO: 04.12.2023
TID: KL. 12.00
MØTESTED: RÅDHUSET, KOMMUNESTYRESALEN

Saknr	Tittel
23/23	REFERATSAKER
24/23	ENGASJEMENTSBREV – BØ KOMMUNE
25/23	RAPPORTERING FRA REVISOR – PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2023 – BØ KOMMUNE
26/23	RAPPORTERING FRA REVISOR – FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL FOR 2023 – RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING
27/23	FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT <i>KVALITET I SYKEHJEMSTJENESTENE</i>
28/23	KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2024
29/23	BUDSJETTRAMME 2024 – KONTROLL OG TILSYN – BØ KOMMUNE
30/23	EVENTUELT
31/23	GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL 04.12.2023

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 23/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

REFERAT- OG ORIENTERINGSAKER

Innstilling til v e d t a k:

Sakene tas til orientering.

Saken gjelder:

Det vises til vedlegg

Vedlegg:

1. Brev av 13.10.23 fra KomRev Nord; Oppsummering etter årsoppgjørrevisjonen 2022.
2. Innbydelse til kontrollutvalgskonferanse 31.1-1.2.24

Saksutredning:

Pkt. 1 – 2: Det vises til vedleggene.

Svolvær, 22.11.2023

Knut Roar Johansen
seniorrådgiver

Til
Bø kommune v/kommunedirektør

Deres ref:	Vår ref:	Saksbehandler:	Telefon:	Dato:
	399	Helga Mæhlum Arntzen hma@komrevnord.no	77 60 05 12	13.10.23

OPPSUMMERING ETTER ÅRSOPPGJØRSREVISJONEN 2022

Vi viser til vår revisjonsberetning datert 10.10.2023 og vårt revisjonsbrev nr. 21 datert 10.10.2023. I det følgende ønsker vi å ta opp noen forhold som ikke har hatt betydning for vår revisjonsberetning, men som vi ønsker kommunedirektørens tilbakemelding på.

Selvkost

Aktiveringer

Gjennomgang av anleggsregisteret i Momentum filen for 2022 viser at det er gjort følgende aktiveringer i anleggsmidler for tidligere år:

VANN: Prosjekt 887 Nye ledninger og kummer – feilføring, kr 428 761, investert år 2016.

VANN: Prosjekt 909 Mårsund – Steinsvika, økt med kr 133 390, investert år 2020.

Vi ber om forklaring på disse aktiveringene som er gjort i 2022.

Note selvkost

I noten fremkommer det ikke etterkalkyle for selvkostområdene private planer, byggesaker og oppmåling. Vi ber om forklaring på hvorfor det i 2022 ikke er tatt med tall for disse selvkostkapitlene.

Kommunen kjøper tjenester fra Reno-Vest IKS for tjenestene renovasjon og slam. Har kommunen fått en etterkalkyle for disse tjenestene fra Reno-Vest IKS? Vi viser til veileder til selvkostforskriften punkt 3 - Selvkostforskriften gjelder uavhengig av organisering. Etterkalkyle på disse tjenestene skulle også vært innarbeidet i noten.

Det presenteres ikke tall fra tidligere år i noten, noe som med fordel kunne vært innarbeidet. Dette er ikke krav, men det vil for brukerne av regnskapet være nyttige opplysninger.

Overskudd byggesaker og oppmåling i 2021

Ifølge etterkalkylen i Momentum for 2021 så var det overskuddsfond for byggesaker på kr 207 438 og oppmåling kr 105 571. Vi ber om forklaring på hvorfor disse overskuddene ikke er avsatt til selvkostfond i balansen.

Bruk av overskuddsfond

Et overskudd som er avsatt til selvkostfond, skal tilbakeføres ved å finansiere et fremtidig underskudd senest i det femte året etter at overskuddet oppstår ifølge selvkostforskriften.

Vi gjør oppmerksom på at ifølge Momentum så er det overskuddsfond for avløp på kr 241 421 fra 2016, fond slam kr 104 903 fra 2016 og 2017 og fond for renovasjon kr 29 802 fra 2017 som ikke brukt innen 5 år.

Vi ber kommunen om å sørge for at alle overskudd blir tilbakeført innen 5 år for ettertiden.

Besøks-/postadresse	Avdelingskontor:	Telefon:	Organisasjonsnummer:
Sjøgt 3 9405 HARSTAD www.komrevnord.no	Alta, Bodø, Finnsnes, Hammerfest, Lakselv, Leknes, Narvik, Sortland, Svolvær og Tromsø post@komrevnord.no	77 04 14 00	986 574 689

Avskrivninger

Vi fant ved våre kontroller at fire anlegg som ble aktivert i kommunens anleggsmodul og balanse i 2021 ikke er startet avskrivning på. Dette gjelder følgende anlegg;

903 – Oppgradering kommunale veier

904 – Trafikksikkerhet

944 – Feiebil

948 – Leie til eie 2

Vi ber om at kommunen for fremtiden påser at alle anlegg som er tatt i bruk gjøres til gjenstand for avskrivninger påfølgende år, og at det i 2023 gjøres korrigeringer for ovennevnte anlegg.

Balansekonti til oppfølging

Vi ser at det for konto 232200010 - Leverandørgjeld er en større debetsaldo på kr 751 761 på reskonto 500004 KLP Lån.

Vi ber om at kommunen ved svar på dette brevet, legger ved dokumentasjon på at saldoen er gjort opp.

Ved kontroll av lønnsområdet fant vi flere balansekonti vi ønsker at kommunen ser nærmere på og kommer med redegjørelse for hvordan de skal gjøres opp.

Konto	Konto tekst	IB 2022	Bevegelse	UB 2022
213080020	Negativ lønn	21 868,27	-4 779,63	17 088,64
232080010	Differansekonto lønn	-59 720,55	-	-59 720,55
232890001	Netto lønn	10 229,00	54 744,04	64 973,04

Regulering av investeringsbudsjettet

Vi konstaterer at investeringer i varige driftsmidler kun utgjør 37 % av vedtatt regulert budsjett.

Vi ser også at budsjettet ble regulert opp i løpet av 2022.

Vi ser også andre større avvik mellom regnskap og regulert budsjett i investeringsregnskapet, som f.eks. på linjen «Tilskudd til andre», der kommunen har budsjettet med et tilskudd på kr 4 442 000, men regnskapet viser kun kr 965 936.

Vi minner om kommunelovens §14-5 om budsjettstyring. «*Kommunestyret skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse*». “Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet”.

Dette forholdet ble også tatt opp i vårt oppsummeringsbrev for 2021, da svarte kommunen at dette var en beklagelig feil. Likevel ser vi at vi også i år har store avvik mellom regnskap og regulert budsjett. Vi ber om en kommentar på dette.

Strategisk næringsfond

Vi tok i vårt oppsummeringsbrev for 2021 opp hvorvidt Strategisk næringsfond på konto 255080101 kunne klassifiseres som bundet fond, og vi ba om avklaring på om det forelå noen form for ekstern binding på disse midlene.

Kommunen gav i sitt tilsvarende redegjørelse for at det ikke forelå noen eksterne bindinger.

Forholdet ble også diskutert i vårt oppstartsmøte med ledelsen den 30.11.22, det ble da avklart at fondet måtte omklassifiseres.

Vi ser at fondet fortsatt står klassifisert som et bundet investeringsfond.

Vi ser også at renteinntektene knyttet til dette fondet er inntektsført i investeringsregnskapet og tilført saldo på fondet.

Renteinntekter er å regne som løpende inntekter, som etter budsjett- og regnskapsforskriften § 2-1 skal inntektsføres i driftsregnskapet.

Vi ber om at kommunen ved svar på dette brevet dokumenterer at fondet er omklassifisert, og at det for fremtiden sørges for at renteinntekter knyttet til fondet tilordnes driftsregnskapet.

Bundne driftsfond

Kommunen har bundne driftsfond på ca. 9,7 millioner kr.

I oppsummeringsbrevet for 2021 tok vi opp at kommunen hadde svært mange urørte bundne fond. Kommunen svarte da at flere fond skulle benyttes i 2022. Av disse står følgende fond fortsatt urørt:

Konto	Konto tekst	IB 2022	Bevegelse	UB 2022
251080123	Kvalifiseringsprogrammet	- 150 000,00	-	- 150 000,00
251080135	Miljørettet helsevern V/åle	- 9 750,00	-	- 9 750,00
251080143	Folkehelsearbeid	- 117 500,00	-	- 117 500,00
251080145	Kompetanseheving i helsesta	- 39 849,00	-	- 39 849,00
251080151	Etablering av oppfølgingste	- 225 887,71	-	- 225 887,71
251080154	Overvekt hos barn og unge	- 101 135,68	-	- 101 135,68
251080161	Tiltakspakke sårbare eldre	- 88 424,00	-	- 88 424,00
SUM				- 732 546,39

Vi ber om en redegjørelse for hvorfor disse midlene ikke har vært inntektsført i 2022.

I tillegg til ovennevnte fond, har kommunen også følgende fond som står urørt i 2022:

Konto	Konto tekst	IB 2022	Bevegelse	UB 2022
251080119	Etterutdanning i skolen	- 211 000,00	-	- 211 000,00
251080124	Entreprenørskap i skolen	- 97 599,34	-	- 97 599,34
251080142	Frivilligsentralen	- 271 406,34	-	- 271 406,34
251080152	Svømming i barnehage	- 128 652,70	-	- 128 652,70
251080158	Regional landbruksstrategi	- 131 148,80	-	- 131 148,80
251080162	Rodd Fiske	- 100 000,00	-	- 100 000,00
251080163	Dinas Plass	- 200 000,00	-	- 200 000,00
SUM				- 1 139 807,18

Vi ber om redegjørelse for om det har påløpt utgifter i regnskapet for 2022, som skulle vært dekket av disse midlene.

Vi tok også opp i vårt oppsummeringsbrev for 2021 at det ble avsatt kr 200 000 til bundet fond 251080163 - Dinas Plass, men at det var gjort på bakgrunn av en intern bevilgning fra kommunestyret. Dette ba vi om en kommentar på, men det har vi ikke fått.

I år ser vi at det er gjort ei avsetning på kr 250 000 til bundet fond 251080166 –

Landbruksstrategi Bø, også dette etter en bevilgning fra kommunestyret.

For at et fond skal være bundet, må det foreligge krav i lov, forskrift eller avtale med ekstern part, kommunen kan ikke selv binde opp midler. Vi ber om at begge de ovennevnte fondene omklassifiseres til ubundet driftsfond (disposisjonsfond), og at vi ved svar på dette brevet mottar dokumentasjon på at dette er gjort.

Arbeidsgiveravgift på netto pensjonsforpliktelse

Våre kontroller viser at kommunen har bokført arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse på kr 1 252 422 på følgende balansekontoaer:

Konto	Konto tekst	Beløp
240640005	Arbeidsgiveravgift pensjons	- 674 111,00
240640006	Arbeidsgiveravgift pensjon	- 556 345,00
240640205	Arbeidsgiveravgift pensjons	- 21 966,00
240640205	Arbeidsgiveravgift pensjonsforpliktelse KLP bokbussen	-
SUM		- 1 252 422,00

Våre kontroller viser at kommunen har samlet netto pensjonsmidler, ikke en netto forpliktelse. Det skal ikke beregnes arbeidsgiveravgift av netto pensjonsmidler. Forholdet har ikke hatt resultateffekt, da det kun er bokført mot kapitalkonto, men vi ber om at forholdet rettes opp, og at det dokumenteres ved svar på dette brevet.

Vi ønsker også å opplyse om at det for 2023 ikke skal foretas en samlet vurdering på om kommunen har netto pensjonsmidler eller netto pensjonsforpliktelse, men at dette nå skal gjøres for hver enkelt pensjonsordning.

Oppsett av note for bundne fond

Vi så at kommunen i det avlagte regnskapet ikke avla en note for bundne fond iht. budsjett- og regnskapsforskriftens § 5-13. Vi minner om forskriftens krav til denne noten, og ber om at det ved avleggelse av regnskapet for 2023 sørges for at notekravet i forskriften følges.

For bundne fond som er vesentlige, skal det opplyses om hvilket formål fondet er bundet til. Det skal også opplyses om årets avsetning til eller bruk av fondet og størrelsen på fondet ved utgangen av året. Hvis det ikke har vært brukt av fondet i regnskapsåret, skal det i tillegg opplyses om årsaken til dette.

Finansielle måltall

I vårt oppstartsmøte med ledelsen den 30.11.2022, ba vi om en redegjørelse for om kommunestyret hadde vedtatt finansielle måltall – da dette er et krav iht. kommunelovens § 14-2. Vi fikk da opplyst om at dette ikke var gjort, men at det ville bli gjort i 2023. Vi ber om en redegjørelse for når dette planlegges vedtatt av kommunestyret.

Formidlingslån

Kommunen har pr. 31.12.2022 stående kr 5 450 394 på balansekonto 255080100 – Avdragsfond formidlingslån. Saldoen på fondet har bare vokst de siste årene. Dette fondet kan kun anvendes til å dekke avdrag på og innfrielse av innlån eller nye utlån. Og vi ber om at kommunen ved svar på dette brevet, kommer med en redegjørelse for hvordan disse midlene tenkes brukt.

Bankkonti som ikke er reflektert i kommunens balanse

Vi finner fortsatt at det på årsoppgaven fra Sparebank 1 Nord-Norge er med kontoer som ikke er reflektert i kommunens regnskap.

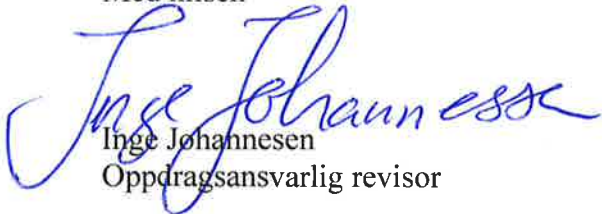
4599.5119335 Offentlig 2018 med beløp på kr 12 732

4760.1914782 Prepaid Ladekonto med beløp på kr 83 255.

Vi ber om en redegjørelse for hvorfor disse kontoene ikke er reflektert i kommunens balanse.

KomRev NORD ber om skriftlige svar på det ovenstående innen 24. november 2023.

Med hilsen

Inge Johannesen
Oppdragsansvarlig revisor

Kopi: Kontrollutvalget i Bø kommune

NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2024

[Tilbake til kursoversikten](#)

Nøkkelfinfo

Fra/til	31.1–1.2
Påmeldingsfrist	14.12
Pris	Kr 8 450 eks. mva. med overnatting (inkl. frokost og middag) (ikke-medl.: kr 8 950 eks. mva.) Kr 6 525 eks. mva. uten overnatting (ikke-medl.: kr 7 025 eks. mva.) Kr 1 322 eks. mva. for overnatting (inkl. frokost) fra 30. til 31. januar 2024
Sted	Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen
Varighet	31.1.: 10.00 - 17.00 1.2.: 09.00 - 13.00

Vi har gleden av å invitere til NKRFs 20. Kontrollutvalgskonferanse 31. januar - 1. februar 2024 og som vanlig i The Qube på Gardermoen.

Fra den første konferansen i 2005 med ca. 300 deltakere har dette årlige arrangementet vokst betydelig og etablert seg som det viktigste og største treffpunktet for kontrollutvalgene i kommunal sektor. Deltakerrekorden er fra 2020 med ca. 800 deltakere.

Målgruppe

Ledere og medlemmer av kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretærer, revisorer, ordførere, kommunedirektører og ellers alle med interesse for kontroll, revisjon og tilsyn i kommunal sektor.

Program

Onsdag 31. januar 2024

09.00: Registrering

10.00: Velkommen

- Konferansier Håkon Haugsbø og daglig leder Rune Tokle, NKRF

10.10: Åpning

- Annonseres senere

10.30: Pause

10.50: Derfor er habilitet så viktig

- Geir Lippestad, advokat Lippestadadvokatene
- Annonseres senere

11.50: Pause

12.10: Kontrollutvalgsleder i fire år – slik gjorde jeg det

- Bård Hoksrud, tidligere leder av kontrollutvalget i Bamble

12.25: *Kontrollutvalgsleder de neste fire år - slik skal jeg gjøre det*

- Hedda Foss Five, nyvalgt leder av kontrollutvalget i Skien

12.40: *Viktigheten av kontrollutvalget sett fra KS' side*

- Martin Skramstad, seniorrådgiver i KS

12.50: *Samtale*

13.10: *Lunsj*

14.10: *Forvaltningsrevisjon av bærekraft i kommunene*

- Øyvind Nordbrønd Grøndahl, avdelingsleder for forvaltningsrevisjon i Romerike revisjon IKS

14.55: *Pause*

15.15: *Slik var personopplysningssikkerheten i kommunene*

- Kristine Stenbro, fagdirektør i Datatilsynet
- Camilla Nervik, seksjonssjef i Datatilsynet

16.00: *Pause*

16.20: *Tillit er demokratiets lim*

- Annonseres senere

17.00: *Slutt for dagen*

Torsdag 1. februar 2024

09.00: *Hvordan kan kommunene bidra til vår nasjonale sikkerhet?*

- Annonseres senere

09.45: *Pause*

10.05: *Ekstremværet Hans – var det bare en forsmak? Hva må kommunene forberede seg på?*

- Frode Longva, assisterende direktør i CICERO Senter for klimaforskning
- Torild Fagerbekk, avdelingsdirektør, avdeling for samferdsel, plan og miljø i KS

11.00: *Pause*

11.20: *Menneskerettigheter i kommunene*

- Vidar Strømme, fagdirektør i Norges institusjon for menneskerettigheter
- Eivind Digranes, rådgiver Norges institusjon for menneskerettigheter

12.05: *Pause*

12.25: *Kontrollutvalgets betydning for ivaretagelse av demokratiet*

- Jan Erik Røsvik, politisk redaktør i Sunnmørsposten

13.00: *Lunsj*

Minikurs – valgfrie tilbud parallelt med hovedprogrammet [OBS krever særskilt påmelding - begrenset antall plasser]

Målgruppe: Nye ledere og medlemmer av kontrollutvalget

Onsdag 31. januar 2024 kl. 14.10 – 17.00:

A. Kontrollutvalgets formål, rolle og oppgaver, herunder kort om regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

- Bjørn Bråthen, seniorrådgiver i NKRF
- Knut Erik Lie, seniorrådgiver i NKRF
- Ellen Lange, seniorrådgiver i NKRF

Torsdag 1. februar 2024 kl. 10.05 – 11.00:

B. Lederrollen i kontrollutvalget

- Ragnhild Aashaug, seniorrådgiver i Konsek Trøndelag AS og nestleder i NKRF, tidligere ordfører i Tolga
- Bjørn Tømmerdal, daglig leder i Sunnmøre Kontrollutvalsekretariat IKS, tidligere ordfører i Ålesund

Torsdag 1. februar 2024 kl. 11.20 – 13.00:

C. Forstå det kommunale regnskapet

- Inger Anne Ankersen, daglig leder i Viken kommunerevisjon IKS og medlem av styret i Foreningen for god kommunal regnskapsskikk
- Knut Tanem, oppdragsansvarlig revisor i Revisjon Midt-Norge SA, medlem av NKRFs revisjons- og regnskapskomite og medlem av Fagkomiteen i Foreningen for god kommunal regnskapsskikk

Det tas forbehold om endringer i programmet. (sist oppdatert: 15. november 2023).

Etterutdanning:

- 11 timer iht. NKRFs krav til etterutdanning

Påmeldingsskjema

Selskap/enhet	
Fakturaadresse	
Postnummer	
Poststed	
Ressursnr. e.l. (som ref. på faktura)	
	☐ Er medlem i NKRF
Epost, kopimottaker	

Deltakere

Deltaker #1

Fornavn	
Etternavn	
Epost	
Mobil	

Fødselsår

Tilleggsopplysninger

Minikurs A (valgfritt)

Velg ... ▼

Minikurs B (valgfritt)

Velg ... ▼

Minikurs C (valgfritt)

Velg ... ▼

Ønsket deltakelse

Velg ... ▼

Fjern

+ Legg til deltaker

Send skjema

NKRF – kontroll og revisjon i kommunene, Haakon VIIIs gate 9, Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo, Telefon: 23 23 97 00,
Epost: post@nkrf.no

Personvernerklæring | Tilgjengelighetserklæring | © NKRF 2023

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 24/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

ENGASJEMENTSBREV – BØ KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget gir sin tilslutning til engasjementsbrev av 12.10.23 fra KomRev NORD med de merknader og presiseringer som fremkommer i dette saksfremlegg.

Saken gjelder:

Engasjementsbrev.

Vedlegg til saken:

- A: Trykte vedlegg: Engasjementsbrev av 13.10.2023 fra KomRev NORD
B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

1. BAKGRUNN FOR SAKEN

Kommunen skal være gjenstand for revisjon og i kommunal sektor vil kontrollutvalget ha et ansvar for å påse at revisor utfører sitt oppdrag på en betryggende måte, se kommunelovens § 23-2, 1. ledd, bokstav a. Dette er også kalt kontrollutvalget påseansvar ovenfor revisor.

Lovens krav er at revisjonen skal skje på en «betryggende måte». Med dette menes at revisjonen skjer i henhold til lov, forskrifter og revisjonsstandards, som alle setter krav til hvordan revisor skal utføre sine oppgaver. I tillegg kommer det å påse at eventuelle forhold nevnt i revisors engasjementsbrev følges opp.

Formålet med et engasjementsbrev er å klargjøre vilkårene for oppdraget og kommunisere dette med kommunen. Engasjementsbrevet kan ikke innsnevre revisjonens pålagte oppgaver i forhold til lov, forskrift og standarder, men det kan avtales tilleggsoppgaver og gis nærmere informasjon om oppgavene, avtale hvordan det skal rapporteres, m.m. Brevet vil fungere som en avtale og vil bidra til å sikre en felles forståelse for arbeidsoppgaver og ansvarsdeling mellom kommunen og revisor. Avtalen kan gå ut over de forhold som er løst i regelverk og standarder. I engasjementsbrevet er det bl.a. et naturlig sted å ta opp og beskrive hvordan kommunikasjonen med revisjonen skal foregå, enten det er ved muntlige presentasjoner i kontrollutvalgets møter, rapporter eller brev til kontrollutvalget.

I kommunal sektor vil valgperioden være et naturlig intervall for utsendelse av engasjementsbrev, dersom det ikke skjer endringer eller utskiftninger i perioden.

Etter revisjonsstandarden ISA 210 punkt 10 skal revisor avgi et engasjementsbrev, som minimum skal omtale:

- Målet med og omfanget av revisjonen av regnskapet
- Revisors oppgaver og plikter
- Ledelsens ansvar
- Identifisering av det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering for utarbeidelsen av regnskapet
- Henvisning til den forventede formen på og innholdet i eventuelle uttalelser som skal avgis av revisor, og
- En erklæring om at det kan foreligge omstendigheter hvor en uttalelse kan avvike fra forventet form og innhold.

Engasjementsbrevet for revisjon av kommuner sendes kontrollutvalget. Dette er i tråd med anbefaling fra FKTⁱ og NKRFⁱⁱ.

2. UTFØRELSE AV KONTROLLUTVALGETS PÅSE-ANSVAR

Engasjementsbrevet er en del av kontrollutvalgets påseansvar overfor revisor. Utvalget har i inneværende møte fått utdelt Forum for Kontroll og Tilsyns veileder for kontrollutvalgets påseansvar overfor regnskapsrevisor. I veilederen presenteres forhold og momenter som kontrollutvalget kan vurdere i forbindelse med påse-ansvaret. Veilederen presenterer påse-ansvaret i tre faser:

Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte

- a. Kvalifikasjonskrav
- b. Vandel
- c. Uavhengighet
- d. Kvalitetskontrollsystemet
i revisjonsforetaket

Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet

Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet

- a. Planleggingsfasen
- b. Interimsfasen
- c. Årsoppgjørfasen
- d. Etterlevelseskontroll

Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med

- a. lov, forskrift og god kommunal revisjons-
skikk?
- b. kontrakt, avtaler og instruks

Engasjementsbrevet er en del av den siste fasen, men innholdet i engasjementsbrevet er relatert til flere faser i ivaretagelsen av påseansvaret overfor regnskapsrevisor.

ⁱ Forum for Kontroll og Tilsyn

ⁱⁱ Norges Kommunerevisorforbund

3. ENGASJEMENTSBREV FRA KOMREV NORD

Kommunens valgte revisor er KomRev Nord IKS og vedlagt ligger engasjementsbrev datert 13.10.2023 fra KomRev NORD IKS.

4. SEKRETARIATETS VURDERING AV ENGASJEMENTSBREVET

Sekretariatet har i tillegg til FKTs veileder for kontrollutvalgets påse-ansvar, sett nærmere på anbefalinger som NKRF har gitt i informasjonsskriv 5/2023 sendt NKRFs medlemmer.

Sekretariatet har gjennomgått engasjementsbrevet og finner grunn til å kommentere og presisere noen av punktene som nevnes.

Kommentarene knytter seg til **engasjementsbrevets punkt 5 «Rapportering og dialog»**.

Rapportering fra forvaltningsrevisor.

Innledningsvis i punkt 5 i tredje avsnitt på side 5, sies det:

Revisjonen rapporterer forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller til kontrollutvalget i egne rapporter.

Det har vært praksis at revisor - underveis i revisjonsarbeidet - orienterer kontrollutvalget skriftlig i form av et notat om status i prosjektarbeidet, eller dersom prosjektarbeidet er forsinket, eller at det er andre forhold som tilsier justeringer i prosjektet. Dette skjer ofte etter dialog med oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor.

Sekretariatet legger til grunn at praksisen fortsetter.

Rapportering fra regnskapsrevisor

Formen for rapportering

Følgende er beskrevet i punktets fjerde avsnitt:

Regnskapsrevisjonen rapporteres slik til kontrollutvalget:

1. Presentasjon av revisjonsstrategi
2. Oppsummering av årets revisjon
3. Revisjonsberetning
4. Nummererte brev (se nedenfor)
5. Skriftlig uttalelse om forenklet etterlevelseskontroll

Vi legger vekt på å ha en god dialog med kontrollutvalget.

Punktene 3, 4 og 5 vil må etter loven skje i form av skriftlige rapporteringer til utvalget.

Punkt 1 og 2 vil normalt skje muntlig, med tilhørende presentasjoner for kontrollutvalget. Revisors presentasjoner i kontrollutvalgets møter vil være en del av saksdokumenter til møtene og det forutsettes at presentasjonene sendes uoppfordret til sekretariatet i forkant av møtet.

Rapportering fra interimfasen.

Rapportering fra revisor i «interimsfasen» mangler i oversikten fra revisor. Interimsfasen er perioden mellom inngangen til nytt revisjonsår og avslutning av revisjonen. Rapportering fra interimsfasen har tidligere vært praktisert i flere kommuner. Sekretariatet legger til grunn at denne rapporteringen fortsatt ivaretas når det finnes formålstjenlig og at presentasjoner sendes kontrollutvalget/sekretariatet.

Forenklet etterlevelseskontroll – risiko- og vesentlighetsvurdering

Bestemmelsen om forenklet etterlevelseskontroll fremgår av kommunelovens § 24-9. Det fremgår her at revisor skal basere sin kontroll på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Denne rapporteringen mangler i revisors oversikt og vi legger til grunn at slik rapportering vil skje. Rapporteringen kan være muntlig, men skal minimum være ledsaget av en presentasjon som viser revisors vurderinger. Også denne presentasjonen oversendes sekretariatet.

Kopi av vesentlig korrespondanse

I punktet som omhandler rapportering og dialog er det ikke presisert at kontrollutvalget sendes kopi av vesentlig korrespondanse med administrasjonen vedrørende intern kontroll, regnskap eller annet. Sekretariatet legger til grunn at vesentlig korrespondanse sendes i kopi til kontrollutvalget.

Fremmøte via Teams, eller lignenede

Revisor har en alminnelig *møterett* i kontrollutvalgets møter, men ikke noen alminnelig *møteplikt*. Det forutsettes imidlertid som den klare hovedregel at revisor møter i saker som rapporteres fra revisjonen.

Kontrollutvalgets møter gjennomføres som hovedregel ved fysisk fremmøte. Revisorene sitter imidlertid spredt og med lange reiseavstander. Det vil i enkelte tilfeller kunne fremstå (uforholdsmessig) ressurskrevende for revisor å møte fysisk, særlig dersom saken er mindre og kurant. Det kan også foreligge møtekollisjon, eller annet, som gjør det byrdefullt for revisor å kunne møte fysisk på den fastsatte møtedatoen. Sekretariatet legger til grunn at revisor i slike tilfeller *kan* møte via Teams, eller lignenede, men dette må avtales med sekretariatet i forkant.

5. OPPSUMMERING

Det kan tenkes at ovennevnte merknader er ivaretatt av revisor uten at det uttrykkelig er nevnt i brevet. Imidlertid finner sekretariatet grunn for å presisere hvilke forventninger kontrollutvalget har til oppdraget slik at kontrollutvalget og revisor har felles forståelse.

I forslag til innstilling til vedtak foreslås at kontrollutvalget gir sin tilslutning til vilkårene i engasjementsbrevet, men med de presiseringer som kommer frem i dette saksfremlegget.

Svolvær, den 16.11.2023

Knut Roar Johansen
Seniorrådgiver

Til kontrollutvalget i Bø kommune

Deres ref:	Vår ref:	Saksbehandler:	Telefon:	Dato:
	400	Helga Mæhlum Arntzen hma@komrevnord.no	77 60 05 12	13.10.2023

ENGASJEMENTSBREV – BØ KOMMUNE

1. Innledning

KomRev NORD IKS har siden 1.10.2005 levert revisjonstjenester til Bø kommune. Revisjonen består av regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov og andre uttalelser og kontrollhandlinger, og omfatter revisjonen av kommuneregnskapet.

Med utgangspunkt i de revisjonsbestemmelsene som gjelder for kommuner og fylkeskommuner, herunder standarder for god kommunal revisjonsskikk, vil vi i dette brevet beskrive vår forståelse av revisjonsoppdraget, slik at utvalget får en oppfatning av rollefordeling og hva som kan forventes av oss.

De økonomiske forhold mellom revisjonen og kontrollutvalget som oppdragsgiver er behandlet i en egen avtale.¹

2. Revisjonen – formål og innhold

Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov, jf. kommuneloven § 24-2. Revisjon av kommunal og fylkeskommunal virksomhet skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Vi vil gjennomføre og rapportere resultatene av vår revisjon i henhold til god kommunal revisjonsskikk, som er en rettslig standard. Innholdet i dette begrepet er normert av kommunelovens bestemmelser om revisjon, tilhørende forskrifter og etablerte og anerkjente standarder på området. Som medlem av NKRF – kontroll og revisjon i kommunene er vi underlagt jevnlig eksterne kvalitetskontroller.

Revisor har plikt til løpende å foreta en vurdering av egen uavhengighet. Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget i samsvar med forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 19.

Ledelsenes ansvar

I henhold til kommuneloven er kommunedirektøren ansvarlig for at kommunens interne kontroll sikrer at lover og forskrifter følges, herunder at økonomiforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Det er også kommunedirektørens ansvar å utarbeide og fremme kommunens årsberetning og avlegge årsregnskapet i samsvar med bestemmelsene i kommuneloven, forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. og god kommunal regnskapsskikk.

¹ Det er inngått avtale om revisjonstjenester mellom Bø kommune og KomRev NORD IKS. Bø kommune er eier av KomRev NORD IKS

Kommunens ledelse har også ansvaret for at vi som revisor har ubegrenset tilgang til registrerte opplysninger, dokumentasjon og annen informasjon vi finner nødvendig for å kunne utføre vårt arbeid, herunder korrespondanse, kontrakter, protokoller mv. Dette inkluderer også tilgang til systembeskrivelser og nødvendig veiledning.

Kommunestyret og kontrollutvalgets ansvar

Kommunestyret er kommunens øverste organ, og har det øverste ansvaret for å kontrollere den kommunale forvaltning. Kommunestyret velger selv et kontrollutvalg til å forestå løpende kontroll med den kommunale forvaltning på sine vegne. Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskap blir forsvarlig revidert. Videre skal kontrollutvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og av selskaper kommunen har eierinteresser i. Kontrollutvalget skal også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper (eierskapskontroll).

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak, kommuneloven § 23-3.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. kommuneloven § 23-4.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide planer som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Planene skal baseres på en risikovurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper og av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Planene skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen. Kontrollutvalget bestiller forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller basert på plan vedtatt av kommunestyret.

Innenfor forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er det NKRF som er det standardsettende organ. Grunnlaget og bakgrunnen for den enkelte forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll vil være beskrevet ved planlegging og rapportering av hvert oppdrag, slik at denne oppgaven ikke blir beskrevet ytterligere i dette brevet. Se for øvrig nærmere om rapportering under eget avsnitt.

Oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorer i KomRev NORD IKS er Margrete Mjølhus Kleiven og Knut Teppan Vik.

Regnskapsrevisjon

Årsregnskapet og de aktuelle delene av årsberetningen

I regnskapsrevisjonen er vår hovedoppgave å kontrollere om årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon og å avgi en uavhengig uttalelse (revisjonsberetning) om at revisor har betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon og at det er avgitt i samsvar med lov og forskrifter. I tillegg kontrollerer vi om den revisjonspliktiges ledelse har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger.

Vi kontrollerer om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever, og om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Vi ser også etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om

vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene er dekkende beskrevet i årsberetningen.

Årsregnskapet, herunder konsolidert årsregnskap, skal iht. kommuneloven § 14-6 være avlagt av kommunedirektøren innen 22. februar i året etter regnskapsåret. Årsberetningen skal avgis senest 31. mars.

Videre er det vår oppgave å se etter at kommunen har ordnet den økonomiske internkontrollen på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll.

Revisjonens utførelse og forholdet til intern kontroll

God kommunal revisjonsskikk innebærer blant annet at vi kontrollerer utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, foretar analytiske vurderinger og andre revisjonshandlinger som vi etter forholdene finner hensiktsmessige.

På grunn av en revisjons iboende begrensninger, sammen med den interne kontrollens iboende begrensninger, er det alltid risiko for at ikke all vesentlig feilinformasjon i regnskapet avdekkes, selv om revisjonen er planlagt og utført i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Ved vår risikovurdering vurderer vi de interne kontrollene som er relevant for kommunens eller enhetens utarbeidelse av årsregnskapet med det formål å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for effektiviteten av enhetens interne kontroll.

Generelt vil en effektiv intern kontroll redusere risikoen for at misligheter og feil vil oppstå uten å bli avdekket, men vil aldri kunne eliminere denne risikoen. Omfanget av vårt revisjonsarbeid påvirkes av kvaliteten på, og effektiviteten av kommunens interne kontroll, samt regnskaps- og rapporteringsrutiner. Vi vil rapportere skriftlig om eventuelle vesentlige mangler i den interne kontrollen som vi har identifisert under revisjonen, se nærmere om dette under avsnittet rapportering.

Registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger

Når vi konkluderer om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i revisjonsberetningen, vil revisjonen være utført i samsvar med den internasjonale standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon». De valgte kontrollhandlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for vesentlige mangler.

Ved vurderingen av ledelsens plikter med hensyn til registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger, innhenter revisor informasjon om kommunens interne rutiner for å vurdere samsvaret med lov, forskrift og god bokføringsskikk, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll.

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

I samsvar med kommuneloven § 24-9 er det vår oppgave å se etter om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Kontrollen skal i utgangspunktet gjennomføres med begrensede ressurser og baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering som legges fram for kontrollutvalget. Resultatet av kontrollen rapporteres i en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget som avgis senest 30. juni.

Kontrollen utføres i samsvar med standarden RSK 301 «Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen». Standarden krever at vi etterlever etiske krav, planlegger og gjennomfører vårt arbeid for å oppnå moderat sikkerhet i uttalelsen om etterlevelse på det området som velges for kontroll.

Moderat sikkert innebærer en lavere sikkerhet enn betryggende sikkerhet, men skal gi brukerne en klart økt tillit til informasjonen eller forholdet som er kontrollert. Vi gjennomfører handlinger som forespørsler, inspeksjon av dokumenter og analytiske handlinger for å oppnå moderat sikkerhet. I uttalelsen gir vi uttrykk for om vi har blitt oppmerksomme på forhold som gir grunn til å tro at økonomiforvaltningen på det aktuelle området ikke følger sentrale bestemmelser og vedtak.

Misligheter

Revisor bidrar gjennom revisjonen til å forebygge og avdekke misligheter og feil. Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal revisor straks melde fra om det til kontrollutvalget i nummerert brev, dette fremkommer i kommuneloven § 24-7.

Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende nytt brev til kontrollutvalget. Revisor skal sende kopi av brevet til kommunedirektøren.

Andre bekreftelser enn revisjonsberetningen som inngår i oppdraget

Vi vil avgi følgende revisorbekreftelser mv. i samsvar med lov og god kommunal revisjonsskikk:

- Underskrift på kontrolloppstilling over bokførte og innberettede beløp (skatteforvaltningsforskriften § 7-2-11).
- Kompensasjonsmelding for merverdiavgift
- Bekreftelser på prosjektrekskap o.l. i henhold til ISA 805
- Uttalelse om kommunens dokumentasjon for låneopptak, jf. kommuneloven § 14-14
- Kommunens rapportering av antall personer med psykisk utviklingshemming
- Refusjonskrav for utgifter til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester
- Andre revisjonsbekreftelser etter forespørsel fra kommunen

Oppdragsansvarlig revisor og kontaktrevisor

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor er Inge Johannessen, og kontaktrevisor er Helga Mæhlum Arntzen. Eventuelt skifte av oppdragsansvarlig revisor og kontaktrevisor vil bli varslet skriftlig til kontrollutvalget.

3. Innsynsrett og taushetsplikt

Revisor kan kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument hos kommunen og foreta de undersøkelser som revisor finner nødvendige for å gjennomføre oppgavene.

Både oppdragsansvarlig revisor og revisjonsmedarbeiderne har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e. Dette følger av kommunelovens § 24-2 femte ledd. Det er gjort unntak fra taushetsplikten for rapportering av mulige straffbare handlinger, herunder ivaretagelse av rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven. Taushetsplikten gjelder ubegrenset i tid, også etter at oppdraget er avsluttet.

Taushetsplikten er dog ikke til hinder for at kontrollutvalget får den informasjon om resultater av revisjonen som er nødvendige.

Våre leverandører av IKT-tjenester og -programvare får tilgang til fortrolig informasjon når det er nødvendig i forbindelse med drift av og endringer i våre informasjonssystemer. Vi har ansvar for å ha et forsvarlig system for informasjonssikring. Dette omfatter også våre leverandører av IKT-tjenester.

4. Personvern

For å gjennomføre revisjonen og andre oppdrag under dette engasjementsbrevet, vil vi behandle personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring. Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår hjemmeside. Vi er behandlingsansvarlig etter personvernreglene for de personopplysningene vi behandler i forbindelse med oppdraget og vi inngår derfor ikke en databehandleravtale.

5. Rapportering og dialog

Engasjementsbrev for revisjonsoppdraget utarbeides for hver valgperiode eller oftere dersom det er forhold som tilsier det.

Revisjonen utarbeider oppstartsbrev årlig i forbindelse med oppstart av regnskapsrevisjonen og ved oppstart av det enkelte forvaltningsrevisjonsprosjektet og eierskapskontrollen. Oppstartsbrevene sendes administrasjonen.

Revisjonen rapporterer forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller til kontrollutvalget i egne rapporter.

Regnskapsrevisjonen rapporteres slik til kontrollutvalget:

1. Presentasjon av revisjonsstrategi
2. Oppsummering av årets revisjon og revisjonsresultater
3. Revisjonsberetning
4. Nummererte brev (se nedenfor)
5. Skriftlig uttalelse om forenklet etterlevelseskontroll

Vi legger vekt på å ha en god dialog med kontrollutvalget.

Nummererte brev

Vi kan gjennom regnskapsrevisjonen finne forhold som ikke blir påpekt i revisjonsberetningen, men vi finner det nødvendig å påpeke i nummerert brev. Slike nummererte brev vil bli sendt til kontrollutvalget med kopi til kommunedirektøren. Kontrollutvalget har et ansvar for å påse at forhold som er påpekt av revisor blir fulgt opp.

I henhold til kommuneloven § 24-7 skal revisor påpeke følgende forhold i nummererte brev:

- a. vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b. vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c. vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d. manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e. enhver mislighet
- f. hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g. hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp i nummererte brev, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

Brev med påpekning av mindre vesentlige feil eller mangler vil bli sendt direkte til administrasjonen.

Uttalelser fra kommunens ledelse

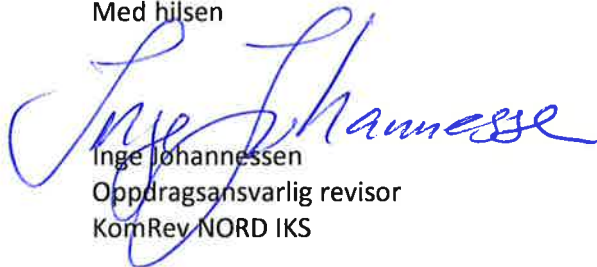
I forbindelse med gjennomføring av våre oppdrag vil vi i henhold til god kommunal revisjonsskikk innhente en skriftlig uttalelse fra ledelsen om vi er gitt all informasjon som er nødvendig for oppdraget og om fullstendigheten og riktigheten av det forholdet som kontrolleres. Dette gjelder i alle tilfeller:

- I forbindelse med avslutningen av revisjonen av årsregnskapet. Denne uttalelsen inneholder også skriftlige uttalelser fra ledelsen om kjennskap til eller mistanke om misligheter mv.
- I forbindelse med avslutningen av forenklet etterlevelseskontroll av økonomiforvaltningen.

6. Avslutning

Vi håper innholdet i dette brevet samsvarer med kontrollutvalgets forståelse av revisors rolle og ansvarsområder, og vi ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid. Hvis noe er uklart eller utvalget har spørsmål, er det bare å ta kontakt.

Med hilsen

Inge Johannessen
Oppdragsansvarlig revisor
KomRev NORD IKS

Kopi: Ordfører i Bø kommune
Kommunedirektør i Bø kommune

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 25/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

RAPPORTERING FRA REVISOR – PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2023 – BØ KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder:

Kontrollutvalgets plikt til å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Vedlegg til saken:

- A: Trykte vedlegg:
- B: Utrykte vedlegg:
 - Veileder vedrørende kontrollutvalgets påseeransvar overfor regnskapsrevisor

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgskonferansen § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

- Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at
 - a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
 - b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjoner og avtaler med revisor

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet, og inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. I rettslige standarder henvises det ikke til absolutte kriterier, men lovens innhold defineres til å være det som samfunnet som helhet eller enkelte grupper i samfunnet til enhver tid mener bør gjelde.

For å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold, er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandarder (ISA-ene), som har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for enheter i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap*, skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi som beskriver revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

Kommunens internkontroll (egenkontroll) er sentralt ved revisors planlegging av oppdraget. I ISA 315 – *Identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser* – stilles det blant annet krav til revisor for hvordan revisor skal innhente og vurdere bevis i risikoarbeidet. ISA 315 er revidert og er gjort gjeldende fra regnskapsåret 2023.

Den reviderte standarden har mer tydelige krav til at revisor må dokumentere sin forståelse av enheten, regnskapsreglene og enhetens interne kontroll. Det vil si at revisor må dokumentere forståelse av hver komponent av enhetens interne kontroll, virksomhetens størrelse og kompleksitet mv. og hvorvidt revisor ser det som aktuelt å teste kontroller har fortsatt betydning for hvor omfattende og detaljert forståelse revisor må dokumentere.

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi vil være et egnet bidrag for at kontrollutvalget kan oppfylles sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn har i 2019, presenterer påse-ansvaret i tre faser, der «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i innværende møte gjelder planleggingsfasen. I veilederen er følgende beskrevet som gjelder denne fasen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skønsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen antas å være kjent for kontrollutvalget.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

Svolvær, den 22.11.2023

Knut Roar Johansen
Seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 26/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

RAPPORTERING FRA REVISOR – FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL FOR 2023 – RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget tar revisors rapportering til orientering.

Saken gjelder:

Lovpålagt kontroll av etterlevelse av regelverk og vedtak ved kommunens økonomiforvaltning.

Vedlegg til saken:

Saksutredning:

1. Bakgrunn for saken

Regnskapsrevisor har i tidligere lov hatt som hovedoppgave å gjennomføre en finansiell revisjon. Finansiell revisjon vil – grovt sagt – si å kontrollere at kommunens årsregnskap ikke inneholder vesentlige feil. Under finansiell revisjon vil regnskapsrevisor hovedsakelig rette revisjonen mot de delene av økonomiforvaltningen som har betydning for årsregnskapet.

I forbindelse med utarbeidelsen av ny kommunelov mente Stortinget – etter forslag fra lovutvalget og departementet – at det også var behov for en bredere kontroll. Revisors mandat ble derfor utvidet med en «forenklet etterlevelsesk kontroll». Dette skal være en fast kontroll av de delene av økonomiforvaltningen som ikke nødvendigvis blir kontrollert under den finansielle revisjonen. Kontrollen skal altså være en kontroll av økonomiforvaltningen i *forlengelsen* av den finansielle revisjonen og skal som utgangspunkt rette seg mot de delene av økonomiforvaltningen som revisor ikke har gjennomgått ved sin finansielle revisjon.

Formålet med kontrollen er å bidra til å forebygge og avdekke alvorlige feil og mangler i den sentrale økonomiforvaltningen i kommunen. Dette vil styrke grunnlaget for at kontrollutvalget kan ivareta sitt ansvar for å føre kontroll med at økonomiforvaltningen i kommunen foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak, jf. bestemmelsen i kommunelovens § 23-2, første ledd, bokstav b.

Bestemmelsen om forenklet etterlevelsesk kontroll har blitt nedfelt i kommunelovens § 24-9 som sier:

«Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen. Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Som det fremgår av bestemmelsen innebærer oppgaven at revisor skal se etter om kommunens økonomiforvaltning «i hovedsak» foregår i samsvar med lover og forskrifter og vedtak. For det første må dette forstås slik at kontrollen rettes mot sentrale deler av økonomiforvaltningen, det vil si hvor feil og mangler vil kunne få vesentlige økonomiske konsekvenser, eller ha stor betydning for tilliten til kommunens økonomiforvaltning. For det andre må dette forstås slik at kontrollen som utgangspunkt rettes mot om grunnleggende og overordnede krav til økonomiforvaltningen etterleves.

Utvidelsen av revisors oppgave må ses på bakgrunn av begrensede økonomiske rammer, og kontrollen skal derfor være forenklet og skal kunne utføres ved hjelp av enkle kontrollhandlinger. Det er ikke et krav om at revisor skal kunne bekrefte at økonomiforvaltningen *uten unntak* foregår i samsvar med lover og forskrifter mv. Det kreves derfor ikke at revisor skal foreta kontroll av alle detaljer på et område eller i en sak.

Et naturlig utgangspunkt for å kunne uttale seg om økonomiforvaltningen i hovedsak etterlever bestemmelser og vedtak, vil kunne være at revisor ser på om kommunen har systemer for å overholde sentrale lovbestemte krav og kommunens egne reglementer og vedtak, og om systemene følges. Eksempelvis kan dette gjelde om selvkostprinsippet overholdes, at anskaffelser bygger på konkurranse, likebehandling og åpenhet, at finansforvaltningen foregår i samsvar med kommunens finansreglement, og at det ikke foreligger vesentlig finansiell risiko i kommunens finansforvaltning. Andre områder som har vært nevnt er tilskudd private barnehager, tilskuddsforvaltning og kontraktsoppfølging.

Som nevnt i loven skal kontrollen basere seg på en «risiko- og vesentlighetsvurdering». I dette ligger det en vurdering opp mot de sentrale områdene innenfor kommunens økonomiforvaltning, og kontrollen må rettes mot områder der risikoen for vesentlige feil og mangler er størst. Hvilke kontrollhandlinger som skal utføres og hvor langt kontrollhandlingene skal gå for å avdekke eventuell manglende etterlevelse, må bygge på risiko- og vesentlighetsvurderingen og det som ellers vil følge av god kommunal revisjonsskikk.

Verken loven eller revisjonsforskriften regulerer nærmere i detalj hvordan revisor skal utføre sitt arbeid under kontrollen. Det vil derfor være opp til god kommunal revisjonsskikk å definere de nærmere avgrensningene av innholdet i revisors plikter. Det samme gjelder avklaringer av hvor grensen mellom etterlevelserevisjon og forvaltningsrevisjon skal gå.

Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) og Den norske Revisorforening (DnR) har i denne sammenheng utarbeidet en standard «God kommunal revisjonsskikk RSK 301 for forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen». Standarden ble gjort gjeldende fra årsregnskapet 2020.

Begrepet «vesentlig betydning for økonomiforvaltningen» er omtalt i RSK 301. I standarden er vesentlighet definert ut fra to forhold:

- Kvantitativ vesentlighet; beløpsstørrelse relatert til kommunen eller enkeltinnbyggere eller en gruppe innbyggere
- Kvalitativ vesentlighet; dreier seg om områder hvor mangler kan ha vesentlig betydning for økonomiforvaltningen på grunn av potensielt omdømmetap og samfunnsmessig aktualitet, selv om manglene ikke har vesentlig beløpsmessig betydning.

Områder for forenklet etterlevelseskontroll kan være finansforvaltningen, selvkostområdene, offentlige anskaffelser og offentlig støtte. Andre eksempler kan være beregning av driftstilskudd til private barnehager, andre tilskudd/overføringer til private, konsesjonsvilkår, kontraktsoppfølging m.m. Denne listen er ikke uttømmende. Det vil være en konkret risiko- og vesentlighetsvurdering for den enkelte kommune som er avgjørende for hvilke områder som velges ut for kontroll.

I FKTs veileder for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor skal kontrollutvalget holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet. Når det gjelder etterlevelseskontroll er følgende beskrevet:

Orientering om etterlevelseskontroll

Jf. KL §§ 23-2 og 24-9. Kontrollutvalget ber om:

- En risiko- og vesentlighetsvurdering av om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak*
- Skriftlig uttalelse til kontrollutvalget om resultatet av revisors vurdering av om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen innen 30.6. eller annet tidspunkt gitt i oppdragsavtalen*

2. Rapportering fra revisor

Revisors- risiko- og vesentlighetsvurderinger skal legges frem for kontrollutvalget til orientering. Ved presentasjonen av valgt(e) område(er) for etterlevelseskontroll må revisor være tydelig i beskrivelsen av kriterier, og tydelig avgrense hva som skal kontrolleres.ⁱ

I innværende møte vil revisor orientere om risiko- og vesentlighetsvurderingen tilknyttet kommunens økonomiforvaltning, jf. punkt a ovenfor.

Sekretariatet legger til grunn at det gis en kort presentasjon, og at denne presentasjonen er gjort eller gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget og sekretariatet.

Svolvær, 20.11.2023

Knut Roar Johansen
Seniorrådgiver

ⁱ (RSK 301 pk.10).

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 27/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT *KVALITET I SYKEHJEMSTJENESTENE*

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget rår kommunestyret å fatte slikt *v e d t a k*:

1. Kommunestyret viser til oppsummering og konklusjon samt anbefaling i rapporten *Kvalitet i sykehjemstjenestene*. Det konkluderes med at Bø kommune delvis har system som skal bidra til å sikre at krav og målsetninger som gjelder kvaliteten i sykehjemstjenestene etterleves.
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å iverksette tiltak for å imøtekomme revisjonens anbefalinger om å videreutvikle sitt styrings- og internkontrollsystem for sykehjemstjenestene, herunder å:
 - a) Sørge for at risiko- og sårbarhetsanalyse gjennomføres og legges til grunn for risikoforebyggende tiltak
 - b) Treffe tiltak for ytterligere å klargjøre ansvars- og oppgavefordelingen mellom de ansatte
 - c) Videreutvikle praksisen for skriftlig rapportering av avvik
 - d) Videreutvikle sin praksis for evaluering av tjenestetilbudet
 - e) Foreta årlige gjennomganger av internkontrollsystemet for å vurdere om det fungerer som forutsatt
3. Kommunestyret ber kommunedirektør vurdere behovet for forbedringstiltak i lys av resultatene fra spørreundersøkelsen blant ansatte og pårørende ved sykehjemsavdelingene.
4. Kommunestyret ber kommunedirektøren gi tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å imøtekomme anbefalingen i rapporten. Frist for tilbakemelding fastsettes til 01.03.2024.

Saken gjelder:

Behandling av forvaltningsrevisjonsrapport *Kvalitet i sykehjemstjenestene*.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg: Forvaltningsrevisjonsrapporten ”Kvalitet i sykehjemstjenestene” – datert 9.10.2023

B: Utrykte vedlegg:

1. Saksutredning:

1.1 Sakens bakgrunn

Kontrollutvalget i Bø kommune bestilte i møte 1.6.2021, i sak 12/21, et forvaltningsrevisjonprosjekt som skulle undersøke kvalitet på sykehjemstjenestene. I møte 21.09.2021, i sak 21/21, vedtok kontrollutvalget gjennomføring av forvaltningsrevisjon i tråd med forslag fra KomRev NORD i overordnet prosjektskisse.

1.2 Problemstilling

Kontrollutvalgets formål med gjennomføringen av dette forvaltningsrevisjonsprosjekt var å bidra til å sikre at Bø kommune tilbyr sykehjemstjenester som kvalitetsmessig er i tråd med krav i gjeldende regelverk, samt føringer og anbefalinger på området.

En sammenlignende analyse av kommunens ressursbruk innenfor området vil kunne bidra til et bedre beslutningsgrunnlag for de folkevalgte prioriteringer.

En kartlegging av opplevd kvalitet – blant beboere, pårørende og ansatte – vil kunne gi kommunens beslutningstakere oppdatert informasjon om hvordan sykehjemstjenestene kommunen tilbyr oppleves. Slik informasjon vil kunne styrke kompetansegrunnlaget knyttet til beslutninger om sykehjemstjenestene.

Prosjektet har dratt ut i tid, og det har tatt over to år siden prosjektskissen ble godkjent, og oversendt KomRev Nord for iverksetting. Kontrollutvalget er imidlertid blitt holdt orientert om status i prosjektarbeidet.

Rapporten foreligger nå fra revisor, jf. vedlegg.

Problemstillingene som søkes besvart i prosjektet er som følger:

- 1. Har Bø kommune dokumenterte rutiner og systemer som skal bidra til å sikre at kvaliteten i sykehjemstjenesten er i samsvar med krav i sentralt regelverk, anbefalinger og retningslinjer?***
- 2. Hvor mye ressurser bruker Bø kommune innenfor pleie- og omsorgssektoren sammenlignet med sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet?***
- 3. Hvordan opplever ansatte, beboere og pårørende kvaliteten på tjenestene på sykehjemmene?***

2. Rapportens funn og konklusjoner

Innledningsvis i rapporten under **sammendrag** er det gitt en oppsummering av revisors funn og vurderinger. Her er følgende beskrevet:

Vår konklusjon på problemstilling 1 er at **Bø kommune i noen grad har dokumenterte rutiner og systemer** som skal bidra til å sikre at kvaliteten i sykehjemstjenestene er i samsvar med krav i regelverk, anbefalinger og retningslinjer. Konklusjonen bygger på følgende vurderinger om at Bø kommune:

1. til dels oppfyller revisjonskriteriet om å ha et dokumentert styringssystem for pleie- og omsorgstjenestene
2. til dels oppfyller revisjonskriteriet om å ha planlagt sine aktiviteter i sykehjemstjenesten i tråd med § 6 i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring
3. til dels oppfyller revisjonskriteriet om å gjennomføre sine aktiviteter i sykehjemstjenestene i tråd med § 7 i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring
4. i liten grad oppfyller revisjonskriteriet om å evaluere sine aktiviteter i pleie- og omsorgstjenestene i tråd med § 8 i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring
5. ikke oppfyller revisjonskriteriet om å korrigere virksomhetens aktiviteter i pleie- og omsorgstjenestene i tråd med § 9 i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring

Vi har i våre vurderinger lagt betydelig vekt på at det ikke er gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser av sykehjemstjenesten de siste årene. Det foreligger, så vidt vi kan se, heller ingen skriftlige rutinebeskrivelser med henblikk på systematisk gjennomgang og evaluering av tjenestens styrings-/internkontrollsystem. Selv om kommuneadministrasjonen kan dokumentere at det foreligger skriftlige rutinebeskrivelser og sjekklister vedrørende større deler av den daglige tjenesteproduksjonen, fremstår internkontrollsystemet for tjenestene altså mangelfullt.

Bø kommune bruker generelt mer ressurser på pleie- og omsorgstjenester enn hva som er gjennomsnittlig, eller «normalt», i sammenliknbare kommuner og i landet ellers. Bakgrunnen for dette synes å være noe sammensatt, men den mest fremtredende årsaken er kommunens befolkningssammensetning – med en høyere andel innbyggere i alderen 67 år og over enn hva snittlig i sammenliknbare kommuner og landet for øvrig. I Bø kommune er følgelig det relative antallet mottakere av hjemmebaserte tjenester, institusjonsbaserte tjenester og aktiviserings- og servicetjenester høyere enn i sammenliknbare kommuner og landet for øvrig.

Antall kommunale årsverk som medgår til pleie- og omsorgstjenestene er også, relativt sett, tydelig høyere enn gjennomsnittlig i sammenliknbare kommuner og landet ellers. Kommunens drift av pleie- og omsorgstjenestene fremstår samlet sett, i de to siste årene det foreligger KOSTRA-tall for, under gjennomsnittlig produktiv – med et høyere antall årsverk pr. bruker enn gjennomsnittlig for både KOSTRA-gruppe 5 - som Bø inngår i - og landet for øvrig. Mer detaljerte data for 2020 og 2021 indikerer at dette særlig henger sammen med driften av kommunens hjemmetjenester.

Svarene fra ansatte på spørsmålene som inngikk i spørreundersøkelsene, er jevnt over nokså uensartede og gir et sammensatt bilde. Resultatene indikerer at det er relevant for kommuneadministrasjonen å vurdere tiltak for å videreutvikle tjenestetilbudet når det gjelder:

- Bemanningssituasjon

- Dialog mellom ansatte og pårørende
- Beboernes selvbestemmelse med hensyn til måltider, mat og døgnrytme
- Trivselstiltak for beboerne
- Intern kommunikasjon de ansatte imellom

Revisor bemerker at eventuelle forbedringer av bemanningssituasjonen i betydelig grad er et ressurs spørsmål. Svarene fra pårørende til beboere ved Bøheimen indikerer at tjenestekvaliteten på flere områder oppleves som relativt god. Dette gjelder blant annet:

- Praktisk bistand til beboerne ved måltider
- Privatliv og selvbestemmelse for beboerne med henblikk på døgnrytme
- Smertelindring for sykehjemsbeboerne
- Rydding og renhold på beboeres rom
- Lokalenes tilpasning til sykehjemsbeboeres behov
- Sykehjemsbeboernes trygghet

Svarene de ansatte og pårørende til tjenestemottakere ved sykehjemsavdelingene på Bøheimen indikerer god opplevd tjenestekvalitet blant begge grupper når det gjelder hjelpen sykehjemsbeboere får med personlig hygiene og naturlige kroppsfunksjoner.

I resultatene fra spørreundersøkelsen blant pårørende fremkommer også noen områder der tjenestekvaliteten ikke synes å bli opplevd som fullt så god, herunder:

- Beboernes selvbestemmelse med henblikk på måltider og tilfredshet med maten de får
- Beboernes tilgang til tannpleier/tannlege, fysioterapeut og lege
- Forekomst av trivselstiltak for beboerne
- Beboernes mulighet til å komme ut i frisk luft

3. Kommunedirektørens merknader til funn og konklusjoner

Det følger av forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14 at revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren. Revisor sendte rapportens utkast til uttalelse ved kommunedirektør 22.09.2023. Revisor mottok uttalelse fra kommunedirektør 10.10.2023. Denne er i sin helhet gjengitt her:

«Utkastet til forvaltningsrapport viser at Bø kommune har noen utfordringer knyttet til rutinger og systemer. Den viser også at vi bruker noe mer ressurser på drift sammenlignet med kommuner det er naturlig å sammenligne oss med. Den viser også at tjenestekvaliteten oppleves som relativt god.

Dette er i stor grad kjent for Bø kommune, og rapporten vil bli brukt som en del av kunnskapsgrunnlaget for vårt videre arbeid.

Når det gjelder rutiner for angående avvik, klager og brukererfaringer er kommunen godt i gang med å sette en ny praksis. Det er gitt opplæring, etablert en ny struktur for verneombud og etablert HMS gruppe i etaten. Det er også etablert et nytt årshjul for HMS arbeid i kommunen. Bø kommune vil jobbe kontinuerlig for å sikre at kvaliteten på rutiner og systemer er god nok, oppdatert og at det er tilstrekkelig kunnskap på alle nivå vår organisasjon. Dette arbeidet skal gjøres i samarbeid mellom ledelse, tillitsvalgte, verneombud og ansatte. Vi vil også gjennomgå ressursbruken i etaten.

Ut over dette har vi ingen bemerkninger til rapporten slik den foreligger». (sitat slutt)

Revisor skriver at de ikke har funnet grunn til å gjøre vesentlige endringer i rapportens vurderingern og konklusjoner, på bakgrunn av kommunedirektørens uttalelse.

4. Revisors anbefalinger

Revisor skriver i kapittel 9 at på bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner i denne forvaltningsrevisjonen anbefaler vi Bø kommune å videreutvikle sitt styrings-/internkontrollsystem for sykehjemstjenestene, herunder:

1. Sørge for at risiko- og sårbarhetsanalyse gjennomføres og legges til grunn for risikoforebyggende tiltak
2. Treffe tiltak for ytterligere å klargjøre ansvars- og oppgavefordelingen mellom de ansatte
3. Videreutvikle praksisen for skriftlig rapportering av avvik
4. Videreutvikle sin praksis for evaluering av tjenestetilbudet
5. Foreta årlige gjennomganger av internkontrollsystemet for å vurdere om det fungerer som forutsatt

Vi anbefaler også Bø kommune å vurdere behovet for forbedringstiltak i lys av resultatene fra rsøkelser blant ansatte og pårørende ved sykehjemsavdelingen

5. Sekretariatets merknader og oppsummering

Hovedinntrykket er at rapporten er grundig og gir svar på de problemstillinger som kontrollutvalget ønsket å belyse. K-Sekretariatet har ingen merknader til rapportens funn og konklusjoner, og slutter seg til revisors vurderinger og anbefalinger.

Sekretariatet merker seg at revisors samlede konklusjon på **problemstilling 1** er at Bø kommune **i noen grad** har dokumenterte rutiner og systemer som skal bidra til å sikre at kvaliteten i sykehjemstjenestene er i samsvar med krav i regelverk, anbefalinger og retningslinjer. Det påpekes videre at det ikke er gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser av sykehjemstjenesten de siste årene. Det foreligger, så vidt revisor har funnet ut, heller ingen skriftlige rutinebeskrivelser med henblikk på systematisk gjennomgang og evaluering av tjenestens styring-/internkontrollsystem.

Når det gjelder konklusjon på **problemstilling 2** skriver revisor at fremskaffet tallmateriale (bl.a. KOSTRA) gir grunnlag for å konkludere med at Bø kommune generelt bruker mer ressurser på pleie- og omsorgstjenester enn hva som er gjennomsnittlig, eller «normalt», i sammenliknbare kommuner og i landet ellers.

Det fremkommer også i rapporten at en risiko ved å benytte seg av innrapporterte KOSTRA-tall er at det kan være variasjoner i kvaliteten i kommunenes rapportering til KOSTRA. Slike variasjoner kan svekke sammenliknbarheten kommuner imellom, med hensyn til de indikatorverdiene de «fremstår med» i KOSTRA. Dette vil hefte ved dataenes pålitelighet, og kan dermed også svekke relevansen av å bruke KOSTRA-tall som grunnlag for å vurdere en kommunes ressursbruk på for eksempel pleie- og omsorgstjenestene opp mot andre kommuners ressursbruk på samme tjenesteområde. Videre har vi ved vår analyse av Bø kommunes indikatorverdier i KOSTRA sammenliknet med referansegrupper fattet mistanke

om – og deretter fått bekreftet – at kommunen har feil i sin funksjonsbruk med henblikk på bokføringen av refusjoner for direkte lønnsutgifter knyttet til særlig ressurskrevende tjenester. Dette svekker påliteligheten i flere av KOSTRA-indikatorene for Bø kommune i årene 2020 og 2021, noe som igjen svekker gyldigheten av disse indikatorene som relevante variabler i sammenliknende analyser av Bø kommunes ressursbruk på pleie- og omsorgstjenestene sammenliknet med andre kommuner. Sekretariatet er av den oppfatning at man kan stille spørsmål om hvilken verdi slik sammenligninger/undersøkelser mellom kommuner har.

Når det **gjelder problemstilling 3** som omhandler hvordan ansatte, beboere og pårørende opplever kvaliteten på tjenestene på sykehjemmene. Revisjonen gjennomførte to spørreundersøkelser hvor den ene var rettet mot faste *ansatte* ved Bøheimen sykehjem..

Svarene fra *ansatte* på spørsmålene som inngikk i spørreundersøkelsene, er jevnt over nokså uensartede og gir et sammensatt bilde. Resultatene indikerer at det er relevant for kommuneadministrasjonen å vurdere tiltak for å videreutvikle tjenestetilbudet når det gjelder:

1. Bemanningssituasjon
2. Dialog mellom ansatte og pårørende
3. Beboernes selvbestemmelse med hensyn til måltider, mat og døgnrytme
4. Trivselstiltak for beboerne
5. Intern kommunikasjon de ansatte imellom

Revisor bemerker at eventuelle forbedringer av bemanningssituasjonen i betydelig grad er et ressurssspørsmål.

Svarene *ansatte og pårørende* til tjenestemottakere ved sykehjemsavdelingene på Bøheimen indikerer god opplevd tjenestekvalitet blant begge grupper når det gjelder hjelpen sykehjemsbeboere får med personlig hygiene og naturlige kroppsfunksjoner. I resultatene fra spørreundersøkelsen blant pårørende fremkommer også noen områder der tjenestekvaliteten ikke synes å bli opplevd som fullt så god, herunder:

1. Beboernes selvbestemmelse med henblikk på måltider og tilfredshet med maten de får
2. Beboernes tilgang til tannpleier/tannlege, fysioterapeut og lege
3. Forekomst av trivselstiltak for beboerne
4. Beboernes mulighet til å komme ut i frisk luft

Spørreundersøkelsen fikk en responsrate på 62,1 % (41/66). Den andre var rettet mot pårørende til samtlige av sykehjemmets beboere. Responsraten på denne spørreundersøkelsen ble 43,2 % (16/37). Til dette vil sekretariatet bemerke at responsraten er høy i forhold til hva som er vanlig i slike undersøkelser

6. Forslag til vedtak

Formålet med en forvaltningsrevisjon er blant annet læring. En naturlig oppfølging av funn og avvik er at kommunedirektøren bes melde tilbake på planlagte og gjennomførte tiltak for å imøtekomme revisjonens anbefalinger i rapporten.

Saksfremlegget er ikke sendt kommunedirektøren for eventuelle merknader da kommunedirektøren allerede har fått anledning til å komme med sin uttalelse til rapporten.

Forslag til vedtak bygger på revisjonens anbefalinger i rapporten. Skal kommunedirektøren ha mulighet til å melde tilbake på tiltak, og kontrollutvalget ha mulighet til å vurdere om disse er egnet til å oppfylles revisjonens anbefalinger, bør vedtaket utformes så vidt detaljert som foreslått i innstillingen ovenfor.

Kom Rev NORD vil fremlegge rapporten i møte.

I henhold til kontrollutvalgsforskriftens § 12 skal utvalget påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandling av rapporten følges opp. Kontrollutvalget skal igjen rapportere dette til kommunestyret. Det er derfor viktig at kontrollutvalget får tilbakemelding fra administrasjonen – med en fastsatt tidsfrist – om hvilke tiltak denne har iverksatt. Forslag til frist for tilbakerapportering settes derfor til 01.03.2024..

Svolvær, 20.11.2023

Knut Roar Johansen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 28/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2024

Innstilling til v e d t a k:

Møteplan for 2024 fastsettes som følger:

1. 14. Februar
2. 05. juni
3. 25. september
4. 04. Desember

Saken gjelder:

Møteplan 2024

Vedlegg til saken:

- A: Trykte vedlegg:
- B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

Kontrollutvalget bør sette opp en møteplan for 2024, slik det tidligere har vært praksis å gjøre.

Datoene/dagene i innstillingen til møteplan for 2024 er det tatt utgangspunkt i møtefrekvens og datoene som har vært inneværende år.

I møte i januar behandles årsplan for 2024, samt årsrapport for 2023. I møte den 04.06.24, tas det sikte på å behandle årsregnskap og årsmelding for 2023

Svolvær, den 24.11.2023

Knut Roar Johansen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 29/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

BUDSJETTRAMME 2024 – KONTROLL OG TILSYN – BØ KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

1. Budsjettramme for kontroll og tilsyn for 2024 vedtas med netto driftsutgifter på til sammen **kr 1.042.000,-**.
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll og tilsyn bes innarbeidet i kommunens budsjett for 2024.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon i kommuner og fylkeskommuner § 2 *Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjett for kontrollarbeid* - fastsetter framgangsmåten ved behandling av budsjett for kontrollutvalgets og revisjonens samlede virksomhet. Paragrafen lyder slik:

Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjettet etter kommuneloven § 14-3 tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.

I kommunelovens § 14-3 tredje ledd fremgår det at formannskapet innstiller til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning.

Det vises videre til Kontrollutvalgsboken, Kommunal- og regionaldepartementet, 2. utgave utgitt 2015, side 16:

Budsjettforslag fra kontrollutvalget kan bare endres av kommunestyret. Grunnen til at kontrollutvalgets budsjett er i en særstilling, er at utvalget skal være fritt og uavhengig av de organene som utvalget skal kontrollere. Det er uheldig om administrasjonen eller et organ som kontrollutvalget skal kontrollere og ha tilsyn med, for eksempel

formannskapet eller administrasjonsutvalget, får innvirkning på tilsynsorganets budsjetttramme.

Formannskapet kan likevel, i sitt samlede budsjett, foreslå et lavere beløp enn det kontrollutvalget foreslår. Kontrollutvalgets budsjettforslag skal imidlertid uendret følge det samlede budsjettframlegget til kommunestyret, slik at kommunestyret ved budsjettbehandlingen har informasjon om både kontrollutvalgets forslag og formannskapets innstilling til budsjett.

Budsjettforslaget skal dekke både kontrollutvalgets egen virksomhet inkl. sekretariatsfunksjonen og kjøp av revisjonstjenester.

Post	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Godtgjørelse folkevalgte	kr 29 000	kr 29 000
Tapt arbeidsfortjeneste	kr 6 000	kr 6 000
Arbeidsgiveravgift	kr 3 000	kr 3 000
Kontormateriell	kr -	kr 3 000
Kurs, konferanser, opplæring mv.	kr 40 000	kr 40 000
Reiseutgifter	kr 25 000	kr 25 000
Møteutgifter	kr 6 000	kr 3 000
Kjøp av tjenester til revisjon	kr 714 000	kr 773 000
Kjøp av sekretariats tjenester	kr 152 000	kr 160 000
Sum utgifter	kr 975 000	kr 1 042 000

Kommentarer:

I kommunelovens §8-4 fremgår følgende:

Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid. Kommunestyret eller fylkestinget gir selv forskrift for slik godtgjøring.

Budsjettet for 2024 er satt opp i henhold til forskrift om folkevalgtes rett til godtgjøring og velferdsgoder, Bø kommune, Nordland som trådte i kraft 07.05.2020.

Her kommer frem blant annet følgende;

§ 5. Godtgjørelse til medlemmer av kommunestyre, formannskap og faste og midlertidige utvalg valgt av kommunestyret eller etter delegasjon fra kommunestyret, når organet har møte

- a) Møtegodtgjørelse pr. møte til møtende representanter uansett møtets lengde, kr 1387,-*
- b) Reisegodtgjørelse dekkes etter kommunens reiseregulativ.*
- c) Det gis ikke kostgodtgjørelse.*
- d) Varamedlem gis halv møtegodtgjøring så fremst vedkommende ikke møter i 4 saker eller mer. I slike tilfeller gis det hel møtegodtgjøring. Varamedlem som må være til stede i hele møtet gis hel møtegodtgjøring.*
- e) I organer som behandler saker etter avtale om medbestemmelse, gis representantene godtgjøring på lik linje med ombudsvalgte.*
- f) Egne opplæringsmøter gis godtgjørelse etter denne forskrift § 5.*
- g) Representanter i eksterne styrever, råd og utvalg og hvor organet selv ikke innvilger møtegodtgjørelse, gis en godtgjøring på kr 533,- pr. møte*

Kurs, konferanse opplæring er basert på en viss aktivitet til kurs/konferanser. Opplæring/ kurs/ konferanser omfatter utgifter til å holde medlemmene oppdatert på områder knyttet til kontrollutvalgets arbeid. Reiseutgifter er basert på en viss aktivitet til kurs/konferanser og

reisevirksomhet i forbindelse med utvalgets møteaktiviteter. Det er budsjettert med 4 møter i 2024.

Når det gjelder kjøp av revisjonstjenester fra KomRev Nord reguleres beløpet etter faktisk fra juni 2023) når vi fakturerer pr. 1. okt. 2023. Fakturering pr. 1. april 2023 skjedde etter budsjettert deflator for 2022 som var 3,7 %. Aprilfaktureringen blir dermed som en a-konto fakturering som etterberegnes etter reell deflator i månedsskiftet august/september Budsjettert beløp for 2024 er estimert til 773.000 kroner.

Honoraret til K-Sekretariatet på kr. 160 000 er prisjustert med sist anslått deflator for 2023 som er 5,2 %.

Kjøp av sekretariats tjenester for kontrollutvalget og revisjonstjenester er i henhold til prospektene om opprettelse av selskapene K-Sekretariatet IKS og KomRev NORD IKS, og har tidligere vært behandlet i kontrollutvalget og kommunestyret.

Svolvær, den 16.11.2023

Knut Roar Johansen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 30/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

EVENTUELT

Innstilling til v e d t a k:

Saken fremmes med åpen innstilling

Saken gjelder:

Ved behov tas eventuelle tema eller spørsmål opp og drøftes i møtet.

Vedlegg til saken:

Saksutredning

Eventuelle tema eller spørsmål utenfor sakslisten tas opp og drøftes i møtet. Ingen saker innmeldt til sekretariatet pr. 24.11.2023

Svolvær, 24.11.2023

Knut Roar Johansen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Bø kommune	Saksnummer: 31/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Knut Roar Johansen
---	-------------------------------	--------------------------------	---

GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL 04.12.2023

Innstilling til vedtak

Møteprotokoll av 04.12.2023 godkjennes.

Saken gjelder:

Godkjenning av møteprotokoll av 04.12.2023 for kontrollutvalget i Bø kommune (protokoll fremlegges og gjennomgås i møte).

Vedlegg til saken:

Utkast til protokoll gjennomgås i møte og vedtas.

Straumsjøen, den 04.12.2023

Knut Roar Johansen
Seniorrådgiver